Dar viename centrinės kaimo dalies sklype atkasti XVII a. ūkinio pastato pėdsakai, kuriuos sudaro medinių kuoliukų žymės ir molio tinko trupiniai. Manoma, kad pastatas buvo pintas iš žabų ir drėbtas iš molio.

PR kaimo dalyje, 1990 m. atstatytos sodybos kieme, atkastos XIX a. krosnies pamato ir molio liekanos. Nustatyta, kad nuožulnus kaimo V pakraštys prie Daugyvenės pakrantės buvo dažnai apsemtas per upės potvynius.

Gausiausią radinių dalį sudaro XVI–XVII a. buitinės keramikos šukės. Jos žiestos iš liesinto molio, degtos redukcinėje ir oksidacinėje aplinkose. Kai kurios XVII a. šukės glazūruotos žaliai. Ant XVI–XIX a. plūkto molio aslų aptikta perdegusio molio tinko gabalų su apvalių rąstų antspaudais. Spėjama, kad tai yra krosnių medinių konstrukcijų liekanos.

KLEBONIŠKIAI VILLAGE-SITE

In 2000, five farmstead sites were explored in Kleboniškiai village-site (Radviliškis district)(the area of 11.75 m^2). Remains of buildings dated to the 14th–19th centuries and pottery were found.

KURTUVĖNŲ DVARO SODYBA

Birutė SALATKIENĖ

Akcinė bendrovė „Lietuvos telekomas“ 2000 m. numatė tiesti telefono ryšio kabelį į Kurtuvėnų gyvenvietėje, Parko g. 4 esantį privatų R. Stankevičiaus namą. Šis namas ir būsima telefono trasa eina šalia Kurtuvėnų dvaro sodybos teritorijos, todėl trasos vietoje buvo būtina atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus.

Kurtuvėnų dvaras kasinėtas 1995, 1998 ir 1999 m. Tyrinėjimų rezultatai buvo paskelbti archeologinėje literatūroje (*ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 204–205; Salatkienė B. Kurtuvėnai – piliakalnis, dvaras, miestelis, Kurtuva, *Kurtuvėnų regioninio parko metraštis 1996*, Šiauliai, 1996, p. 15–22; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 375–382).

1995–1999 m. tyrinėjimų metu buvo aptiktas 20 cm storio, senesnis už dvarą XIII–XIV a. kultūrinis sluoksnis su lipdyta keramika, pavadintas bajoro sodybos sluoksniu. Kurtuvėnų dvarui priklausančiame XV–XX a. kultūriniame sluoksnyje rastos dvi dvaro sodybos tvoros, aptikti akmeniniai 8 pastatų pamatai, puodyninių koklių degimo krosnis, akmenimis grįstas parko takelis ir surinkti 6774 archeologiniai radiniai: plytos, čerpės, grindų plokštės, dažytas sienų tinkas, puodyniniai ir plokštiniai kokliai, lipdyta, žiesta, glazūruota keramika, stikliniai ir metaliniai indai, įvairūs geležiniai dirbiniai, molinės ir kaolininės pypkės, apie 1000 gyvulių kaulų ir kt.

2000 m. žvalgomųjų tyrimų metu telefono trasa buvo žvalgoma 1x1 m dydžio šurfais, kasamais kas 10 m nuo trasos pradžios prie pastato iki ryšių kabelio šulinėlio. Trasos ilgis 150 m, kryptis – iš ŠR į PV.

R. Stankevičiaus namas – tai tarybinių laikų Kurtuvėnų pirtis, dabar rekonstruota į gyvenamąjį namą. Namas stovi į PR nuo buvusios dvaro oficinos (dabar Kurtuvėnų regioninio parko administracinio pastato), kalvelės šlaito viduryje. Į namą veda lauko keliukas, einantis iš PV į ŠR. Jis atsišakoja nuo asfalto, einančio nuo miestelio, pro dvaro svirno ŠR kampą, buvusią kolūkio kontorą į buvusias fermas, dabar arklides. Keliuko V pusėje auga senų juodųjų guobų eilė ir geltonųjų akacijų gyvatvorė. Keliuko R pusėje, prie sankryžos su asfaltu, yra pieva, už jos žemiau šlaitu – daržas, o už daržo – R. Stankevičiaus

sklypas ir namas. Į PR nuo namo, dvaro kalvelės šlaito apačioje, yra dvaro ūkiniai pastatai ir kelias, šalia dvaro sodybos tvoros einantis iš miestelio į arklides.

Telefono trasa numatyta tiesti nuo namo ŠV sienos vidurio, R keliuko puse iki sankryžos su asfaltu (240°), kirsti asfaltą PV kryptimi (210°), toliau pasukant ją P kryptimi (190°), šalia tako per nedidelį skverelį, kurio viduryje yra ryšių kabelio šulinys. Skverelis apsodintas liepomis ir klevais bei alyvų krūmais. Žemės paviršius, kuriame eina telefono trasa, nelygus. Namas stovi žemiau, o keliuko sankryža su asfaltu yra kalvelės viršūnėje. Šlaitas kyla iš ŠR į PV. Už asfalto, skverelyje, pietų kryptimi žemės paviršius vėl žemėja (šulinys H_{abs} 116,78 m).

Šurfai buvo kasami šalikelėje tarp keliuko ir daržo. Buvo iškasta 14 1x1 m dydžio šurfų, ištirtas bendras 14 m^2 plotas.

Viršutinį šurfų sluoksnį sudarė statybinės atliekos (šurfai 1, 2, 9, 10) arba velėna (šurfai 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14). Šurfuose 3 ir 4 po velėna ir daržo sluoksniu aptikti žvyro sluoksniai, nuslinkę nuo žvyruojamo keliuko, o vėliau užstumti daržo sluoksniu, statant pirtį (dabartinį R. Stankevičiaus namą). Visur, išskyrus šurfą 14, buvo užfiksuotas 10–70 cm storio kultūrinis sluoksnis. Visuose šurfuose, išskyrus šurfus 9 ir 10, jį sudarė dvaro daržo sluoksnis. Tai tamsi, rusvai juoda minkšta maišyta žemė, kurioje pastebėta angliukų, plytų trupinių. Arčiau paviršiaus daržo sluoksnis tamsesnis, jame daugiau organikos, o giliau jis susimaišęs su įžemio smėliu ir todėl šviesesnis. Šurfuose 9 ir 10 kultūrinį sluoksnį sudarė 20 cm storio tamsus, kietas, suvažinėtas ir suplūktas kelio sluoksnis su organikos liekanomis, angliukais, akmenimis. Šis sluoksnis priskirtinas dvaro laikotarpiui, susiklostęs iki XX a. Beveik visuose šurfuose įžemis buvo gelsvas ar rusvas smėlis, tik šurfe 9, pačioje kalniuko viršūnėje, tai buvo rudas, kietas molis. Įžemis pasiektas įvairiame gylyje: 25 cm gylyje šurfe 1, 70 cm gylyje šurfe 5.

Šurfe 2, 40 cm gylyje, rasta storasienio žiesto puodo šukė, šurfe 9, 15 cm gylyje – žiesto glazūruoto puodo šukė ir puodyninio koklio nuolauža, šurfe 4, 45 cm gylyje – mažas čerpės gabaliukas, o šurfe 8, 40 cm gylyje – patina aptraukto stiklinio indo gabaliukas, šurfe 14 – puodyninio koklio nuolauža, šurfe 9 – rankinių girnų girnapusės ketvirtis, šurfe 5, 45 cm gylyje – 2 gyvulių kaulai.

Telefono kabelio trasa kirto Kurtuvėnų dvaro sodybos PR dalį. Šioje vietoje būta dirbamos žemės, dirvos arba daržo. Visi radiniai buvo rasti dvaro daržo sluoksnyje ir čia pateko greičiausiai su pelenais ar mėšlu.

Negausūs šurfuose rasti radiniai telpa į ankstesnių kasinėjimų metu nustatytus Kurtuvėnų dvaro chronologinius rėmus. Seniausias radinys – tai storasienio žiesto puodo šukė, datuotina XIV a. Vėlyviausi radiniai – statybinių atliekų sluoksniuose aptiktos metalinės mašinų detalės. Taigi teritorija, per kurią eina tyrinėta telefono trasa, datuojama XIV–XX a.

KURTUVĖNAI MINOR FARMSTEAD

In 2000, the area of 14 m^2 was explored in Kurtuvėnai minor farmstead. The eastern outskirts of the minor farmstead were investigated. 10–70 cm thick layer of the minor kitchen-garden with brick pieces, tiles, Dutch tiles and fragments of glazed pottery was found. The way of the minor farmstead used not earlier that in the 10th century was found as well. The investigated area is dated to the 14th–20th centuries.